

KUSTBON

Nr 3 · Årgång 8

ORGAN FÖR
ESTLANDSSVENSKARNA I SVERIGE

Augusti 1951

BIRKAS
FOLKHÖGSKOLA

Birkas folkhögskola grundades 1920 med hjälp av gåvor från Sverige. Skolan var förlagd till det gamla godset Birkas på Nuckö. Här utträttades ett betydelsefullt arbete i den andliga och materiella odlingens tjänst; undervisningen omfattade utöver vanliga skolämnen även husmoders- och lantbrukskurser. Birkas var ända sedan skolans tillblivelse centrum för ungdomsarbetet i Estlands svenskbygder och utgjorde en samlingspunkt framför allt vid svenska sommarfestligheter. — Den tradition som där utvecklades har här i Sverige fått en fortsättning i de estlandssvenska hembygdsdagarna på godtemplargården Tollare.

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner bland
estlandssvenskar i Sverige.

Ansvarig utgivare: *Manfred Nyman.*

Redaktör: *Elmar Nyman.*

Red.-sekr.: *Lars Broman.*

Red. och Exp.: Tunnelgatan 23, 3 tr., Stockholm.

Kustbons postgiro: 19 72 07.

Utkommer 1951 med sex nummer.

Prenumerationspris 1951 4 kr.

Annonspis: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—,
1/8 35:—

Förlovnings-, vigsel- och födelseannonser 5 kr.

Dödsannonser 15 kr.

Härnösand 1951 - Härnösands Boktryckeri Aktiebolag

Innehåll

Hembygdskänsla, av E. N.	s. 2
Kallelse till årsmöte	” 3
Sändning, betraktelse av domprosten N. Bolander ..	” 4
Kom. för estl. sv., verksamhetsberättelse	” 5
Flickana å piana, dikt av M. Ekman	” 9
Notiser	” 10
Familjenytt	” 12

Hembygdskänsla

Den 19 augusti samlas vi på Tollare för att för sjunde året i följd fira estlandssvensk hembygdsdag i Sverige. En vacker tradition håller sålunda på att bildas och erfarenheten hittills har visat att ett verkligt behov föreligger av en sådan samlingsdag.

En del undra kanske om man kan fira hembygdsdag utan hembygd. Hembygden kan man väl inte ta med sig? Jo, åtminstone till en del. Hembygden består ju ej enbart av den mark vi ägt och de stigar vi trampat. Till den hör förvisso även det andliga arv våra fäder lämnat oss, och denna del av hembygden har var och en fritt kunnat ta med sig ut i världen.

Andra mena återigen att vi ju här fått en ny hembygd som ersätter den gamla. Det nya hemmet, arbetsplatsen, framtidsplanerna, allt bidrar

till att hembygdskänslan knytes till den nya omgivningen. Vi kunna givetvis inte leva enbart på minnen från de bygder vi lämnat. Många estlandssvenskar känna därför att de nu vunnit ny hemorts rätt.

Det finns dock en del — framför allt åldringar och de som hade kommit bort ifrån de svenska bygderna i Estland — som ej ha lika lätt att växa sig fast i det nya landet, vars förhållanden i mycket äro olika de som rådde i hemlandet. Hemkänsla kan ej enbart byggas på materiell grund. Det fordras även kunskaper i det nya landets historia, samhällsförhållanden, språk, traditioner m. m. Med okunnighet följer ofta en tendens till underskattning av det nya och måhända en överskattning av det egna, en överskattning, som dock icke har mycket att göra med kärleken till den gamla hembygden.

Det är inte meningen att man med hjärtats alla fibrer skall hänga fast vid det nya. Det andliga fädernearvet — en del av den gamla hembygden — fordrar sin andel av vår tillgivenhet, men skänker i gengäld trygghet mot tidens nedrivande krafter. På många håll har man småningom lärt sig inse det fädernearvdas stora betydelse. I synnerhet efter de båda världskrigen har man mitt i all ångest och oro letat bland gamla grundsatser för att finna några livsnormer som hålla att bygga på, som visat sig hålla i gångna prövotider.

Mitt i vårt århundrade med dess oerhörda internationalisering propageras för vidmakthållandet av nationella särdrag. I Sverige finnes sedan många år en stark hembygdsrörelse. Överallt i landet finnas hembygdsföreningar, som ha till uppgift att rädda fädernas kulturarv undan glömska och att väcka intresset för den egna bygdens värden. Hur många särdrag i munarter, seder och vanor ha inte estlandssvenskarna att vårda!

År 1936 invigdes vårt första och hittills enda bygdemuseum på Lilla Rågö. Ödet ville ej att det skulle få växa och utvecklas. Sannolikt komma vi nu aldrig att få ett eget museum, och möjligheterna att rädda de yttre minnesmärkena undan förgängelse äro ganska små. Med desto större akt-samhet måste vi vårda oss om det andliga kulturarvet och sträva efter att hålla känslan för den gamla hembygden levande.

Det påstås att det säkraste sättet att upptäcka sin hembygd är att resa bort från den. Först på avstånd kan man se klart. Vi äro nu i den situationen att vi borde kunna se klart på vår svenskbygd i Estland. Dessutom bör de 7—8 senast gångna åren ha gett bilden ett visst perspektiv.

Kallelse till årsmöte

Föreningen Svenska Odlingens Vänner bland estlandssvenskar i Sverige håller årsmöte i samband med estlandssvensk hembygdsdag söndagen den 19 augusti 1951 kl. 10.30.

DAGORDNING:

1. Godkännande av kallelse till årsmöte.
2. Val av mötesordförande och sekreterare.
3. Val av två justeringsmän.
4. Styrelse- och revisionsberättelse.
5. Beviljande av ansvarsfrihet.
6. Val av ordförande.
7. Val av två styrelseledamöter och en suppleant.
8. Val av två revisorer och två revisorssuppleanter.
9. Stadgeändring.
10. Medlemsavgiften.
11. Övriga frågor.

BUSS avgår från Borgmästaregatan i Stockholm (linje 11) kl. 8.25, 9.55 och 11.40. Enkel biljett kr. 1: 20, vid köp av rabattbilletten om 10 biljetter kr. 1: 05 pr biljett.

M/s VAINO avgår från Gustaf III:s staty nedanför Kungl. slottet kl. 9.30 och anlöper Tollare brygga efter anmälan ombord. Pris kr. 2: —, i grupp kr. 1: 50 pr biljett.

Priset för LUNCH är kr. 3: 75. — Konditoriser-
vering hela dagen.

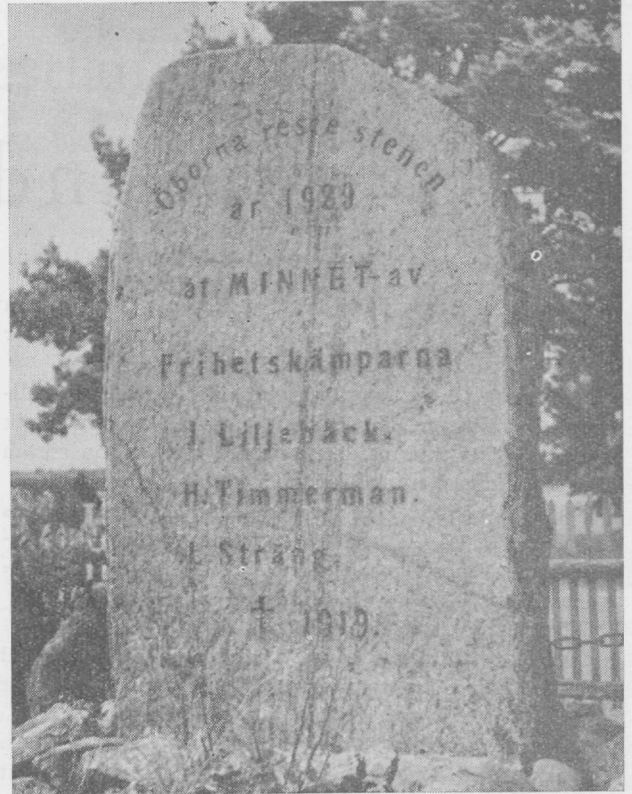

Foto: Joh. Triefeldt, Rakvere

*Minnesstenen är rest vid
Ormsö kyrka*

Hembygdsdagen

Hembygdsdagen firas i år, såsom framgår av annonsen ovan, den 19 augusti som vanligt på Tollare godtemplargård.

S. O. V:s styrelse hoppas, att så många som möjligt även detta år begagna sig av tillfället att träffa vänner och bekanta från hembygden.

Efter årsmötesförhandlingarna, som börja kl. 10.30, serveras för dem som så önska lunch. Kl. 14.00 håller fil. mag. Edvin Lagman festtalet. Programmet upptar vidare bl. a. körsång. Tillfälle ges till sanglekar och dans i det fria.

Ang. kommunikationsmöjligheter och priser se annonsen om kallelse till årsmöte. Observera, att det i år även finns båtförbindelse till Tollare. Hjärtligt välkomna!

Och nog ha många först här i Sverige upptäckt skönhetsvärdena hos den enkla fädernetorvan hemma i svenskbygden. Allt det gamla välkända får plötsligt en ny betydelse. Långt borta från hembygden hör man alla de strängar som bilda dess egen kör. Välkänd och dock ny.

I vår nya hemmiljö äro många av oss föga intresserade att tala om vår hembygd, och att upprätthålla våra traditioner. Det nya överväldigar oss och vårt eget förefaller så anspråkslöst. Till en viss grad måste man hålla på sig och sitt. Kräva vi aktning för vår egen hembygd, bli också vi själva aktade. Vi ha ingen anledning att förtiga att vi komma från t. ex. Runö, Rågö, Ormsö eller Nuckö.

Det är dock fädernas kamp i hårda prövotider som gjort det möjligt för oss att bygga vidare. Deras seghet bör ständigt vara vår förebild, om hård tid åter skulle stunda.

E. N.

Domprosten Nils Bolander:

Sändning

August Strindberg låter en av personerna i sitt drama "Påsk" utropa: "Jag är värnlös. Ni har opinionen med er — jag har bara rättvisan."

Med tanke på den stora massans oförstående och kallsinne för världsmissionen, dess nonchalans och kritik gentemot detta internationella arbete, tycker man nästan ibland att missionen skulle kunna säga detsamma.

Nej, inte värnlös. Den är ju inte en människohjärnas förflugna idé, ett utslag av några fromma mäns och kvinnors hysteriska verksamhetsiver. Den är Guds verk. Allt genom Guds verk.

Glöm aldrig att ordet "mission" betyder sändning.

Gud själv vill missionen och skickar iväg sina sändebud och vägarbetare antingen det passar dem eller inte. Här är intet val, intet resonemang.

Ordern är given, kristallklar och etsande: "Mig är given all makt i himmelen och på jorden. Gån fördens skull ut och gören alla folk till lärjungar."

Det gäller bara att lyda order och ge sig i väg. Gud frågar inte efter om det är lämpligt för hans vänner.

Sändning — det betyder: Jag, Allmaktens Gud, skickar Dig, min tjänare, ut på det stora äventyret, ut i farlig fronttjänst för min rikssak.

Hela den väldiga armén av missionärer har stått under en sådan sändnings oresonliga tvång — alltifrån Abessiens förste missionär, Filippus, på den öde vägen till Gasa, fram till den unge missionsbiskopen Erik Sundgren i Rhodesia och de 40.000 missionärer som är Guds rikets vägröjare på skilda fält och frontavsnitt.

När de riskerar liv och lem i Herrens krig, står de alle samman under Guds saliga grepp.

*Det kriget får aldrig stanna
som kallas för Herrens krig.
Lyss! Lyft upp din panna.
Reveljen gäller dig.*

Den kristna missionen är sändningen om Den gudasände.

När profeten Daniel i en syn sett fyra vederstyggliga vilddjur stiga upp ur havet, "det ena icke likt det andra", såg han strax därefter i en annan syn "en som liknade en människoson" och han "kom med himmelens skyar", d. v. s. han var gudasänd, Den gudasände, Messias.

Den kristna missionen bär ut "evangelium om Jesus", Den gudasände.

Det är det centrala, förkunnelsen om Jesus Kristus, den korsfäste och uppståndne.

Det gamla budskapet med förnyad kraft på nya språk bland nya människoskoror.

*"Låt nya tankar tolka Kristi bud
och nya själar flamma av hans brand.
Låt nya stämmor prisa Kristi Gud,
på nya tungomål, i nya land."*

Intet budskap är mer av nöden i den icke-kristna världen än evangeliernas och Pauli budskap om korsets evangelium.

Jesus Kristus är namnet över alla namn, som förjagar ängsten och bryter väg fram till barnskapet hos den ende sanne Guden.

Mission — det är att göra Jesus-namnet känt, trott, älskat och åttlytt.

Skolmissionens undervisning i alla dess former banar väg för förkunnelsen av "evangelium om Jesus".

Medan läkarmissionen i den store Läkarens välsignade namn outtröttligt förkunnar kärlekens evangelium i helande gärning. Den förkunnelsen har den fördelen att den kan förstås och tas emot utan alla språkkunskaper.

Mitt i det stora avfallet i västerlandet är världsmissionens frammarsch en hoppets ljusstråle. Ja, det förhåller sig faktiskt som John Mott en gång har sagt: "Om Europa skulle helt avkristnas, kan kristen mission bedrivas i Europa från Östern".

Missionen är trots allt en segerrik sändning.

Vem är mäktigt att släcka Guds vådeld!

"Nu vet jag att Herren giver seger åt sin smorde; han svarar honom från sin heliga himmel, genom väldiga gärningar giver hans högra hand seger. De andra prisa vagnar, de prisa hästar, men vi prisa Herrens, vår Guds, namn."

Ett 15-årsminne

Midsommarafton samlades ett 100-tal ormsöbor i det Österblomska hemmet i Spånga för att högtidlighålla 15-årsminnet av avtäckandet av missionär Lars Österbloms minnessten på Ormsö.

Sedan systrarna Österblom bjudit på middag och kaffe framfördes hälsningar av bl. a. föreståndaren för den Nordiska Missionen i Sverige pastor Albert Weger, prosten Hj. Pöhl, hemmansägaren Johan Hörnström och Johan Hammerman från Kärrslätt.

Därefter förevisades Ormsöfilmen — ett verkligt kulturhistoriskt dokument — som tagits av systrarna Österblom vid upprepade besök på ön. Den förde tanken tillbaka till flydda dar. Månget öga tårades, när minnena från den kära hemön strömmade emot en.

Innan man skildes kom man överens om att samling på midsommarafton i det Österblomska hemmet — eller rättare i deras ljuvliga trädgård — årligen bör återkomma. Systrarna Österblom ber att få hälsa alla ormsöbor och även andra estlandssvenskar hjärtligt välkomna till nästa midsommarafton i Spånga.

Deltagare.

Kommittén för estlandssvenskarna

Redogörelse över dess verksamhet 1940-1950

(Forts. från föreg. nr.)

Studielån.

Bland de estlandssvenskar, som ankommo till Sverige, funnos ett antal yngre personer, som påbörjat studier i Estland, men som genom flykten till Sverige måst avbryta sin utbildning. Då det var angeläget, att dessa personer finge tillfälle att fullfölja och avsluta sin utbildning till båtnad för svenskt arbetsliv, medgav Kungl. Maj:t på framställning av kommittén genom nådigt brev den 10 september 1943, att av de statsanslag, som ställts till kommitténs förfogande, medel även finge disponeras för utlämnande av studielån åt personer, som i Sverige ämnade fullborda redan påbörjad utbildning.

Enligt de av Kungl. Maj:t den 15 oktober 1943 lämnade direktiven erhöles studielån utan borgensförbindelse eller annan säkerhet och beviljades till ett belopp av högst 1.500 kronor för varje läsår, men kunde, när särskilda omständigheter därtill föranledde, överstiga nämnda belopp med högst 500 kronor. Lånen skulle efter avslutade studier återbetalas genom årliga amorteringar och vara helt återbetalade före utgången av femtonde året efter det, då resp. studielån senast beviljats. Vidare föreskrev Kungl. Maj:t, att kommittén skulle utse lämplig person att följa låntagarnas studier. Såsom sådan studiemålsman har f. d. lektorn, fil. dr. Valter Fevrell, Stockholm, tjänstgjort. För här berörda ändamål har av kommittén utbetalats 98.625 kronor.

Kommittén har sedermera i skrivelse den 24 mars 1950 hos Kungl. Maj:t hemställt, att här ovan nämnda direktiv måtte såtillvida ändras, att räntesatsen bleve densamma, som gäller för statens räntefria studielån.

I den mån de av kommittén beviljade studielånen icke helt kunde täcka de studerandes behov, har det s. k. Estlandsutskottet inom Stockholms lokalförening av Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet kunnat lämna vissa kompletterande medel. För dylikt ändamål har nämligen detta utskott från Oscar Ekmans stiftelse för immigrationens befrämjande samt motverkande av emigrationen fått mottaga sammanlagt 95.000 kronor.

De estlandssvenska låntagarnas studier framgå av nedanstående tabell:

Uppsala universitet	1
Lunds universitet	1
Handelshögskolan i Stockholm	1
Tandläkarhögskolan i Stockholm	1
Karolinska institutet	4
Stockholms högskola	8
Tekniska högskolan	1
Gymnastiska Centralinstitutet	1
Röda Korsets sjuksköterskeskola	2
Statens sjuksköterskeskola	2
S:t Eriks sjuksköterskeskola	1
Navigationsskolan i Stockholm	6
Navigationsskolan i Kalmar	1
Handarbetets Vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium	1

Folkskoleseminariet i Uppsala	1
Folkskoleseminariet i Karlstad	1
Bröderna Påhlmans handelsinstitut	1
Småskoleseminariet i Falun	1
Norrköpings stads yrkesskolor	2
Norrköpings tekniska läroverk	1
Högre Tekniska läroverket i Stockholm ...	1
Stockholms tekniska institut	8
Katrineholms tekniska läroverk	1
Berga lantbruksskola	2
Mora folkhögskola	3
Tärna folkhögskola	1
Västerhaninge folkhögskola	2
Noréns korrespondensinstitut	1
Stockholms enskilda gymnasium	2
Stockholm samgymnasium	1
Heliskolan	1
Viggbyholmsskolan	2
Summa 63 st.	

Låntagarna hava i allmänhet väl utnyttjat sina studiemöjligheter. Sålunda ha av ovanstående låntagare 58 st. fullbordat sina studier och avlagt förutsatta examina enligt nedan:

Med. lic. examen	3
Tandläkare	1
Fil. mag.	3
Pol. mag.	1
Civilekonom	1
Sjuksköterske-examen	5
Gymnastiklärarinne-examen	1
Handarbetslärarinne	1
Folkskollärar	2
Småskollärar	1
Ingenjör	14
Student	6
Sjökapten	5
Styrmans	2
Övermaskinist	1
Yrkesskola	2
Folkhögskola	8
Heliskola	1
Summa 58 st.	

Att studielånen varit till synnerligen stor nytta för studiebegävad estlandssvensk ungdom är uppenbart.

Rågöstiftelsen och kolonisationen.

Den övervägande delen av den estlandssvenska befolkningen har tidigare i Estlands svenskygder, huvudsakligen belägna på landets nordvästra kust och öarna därutån, livnärt sig som självvägande jordbrukare och fiskare. Redan vid utplaceringen av de till Sverige på hösten 1940 anlända 110 rågöborna stod det klart för kommittén, att estlandssvenskarna icke skulle komma till sin rätt inom det rikssvenska samhället, om de ej finge tillfälle att här fortsätta sin nedärvda livsföring såsom

självständiga bönder och fiskare. I samråd med kommittén bildade därför Estlandsutskottet inom Stockholms lokalförening av Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet med stöd av ett kapital å 100.000 kronor, som ställts till förfogande av 1940 års nationalinsamling, en under Överståthållareämbetets tillsyn stående stiftelse, Rågöstiftelsen, i vilken flera av kommitténs medlemmar ingingo som styrelseledamöter.

Stiftelsen har enligt sina av Kungl. Maj:t godkända stadgar till uppgift att stödja och biträda från Estlands svenskbygder till Sverige överflyttade personer av svensk härkomst eller deras avkomlingar. Stiftelsen har därvid

att underlätta bildandet av egna jordbrukar- och fiskarhem i Sverige för dem, som hava önskan och förmåga till självständig verksamhet inom dessa näringar, genom inköp av fast egendom eller anskaffande av jordbruksarrende och dylikt,

att i övrigt verka för deras välfärd

samt att för dessa uppgifter emottaga och förvalta medel.

Med hjälp av ovannämnda startkapital lyckades stiftelsen under åren 1941—1943 skaffa flertalet av de år 1940 anlända rågöborna egna jordbrukar- eller fiskarställen. I detta arbete biträdde stiftelsen bl. a. av direktör T. Delin i Stuvsta Fastighets AB, agronomerna E. Larsson och E. Wevle samt egnahemsdirektörerna G. Wahlberg och E. Wizén.

Under år 1943 anlände emellertid ytterligare omkring 1.500 estlandssvenskar, och för att så snabbt som möjligt kunna bereda en del av dessa familjer försörjning inom fiske och jordbruk, ställde Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 24 mars 1944 till stiftelsens förfogande ett belopp av 200.000 kronor såsom lån dels för inköp av fiskebåtar, motorer och redskap, dels ock för inköp av fiskareställen och småbruk.

Då sedermera under år 1944 huvuddelen av den estlandssvenska folkstammen överflyttat till Sverige, begärde kommittén och stiftelsen i gemensam skrivelse till Kungl. Maj:t att ytterligare medel måtte anslås för fullföljande av den estlandssvenska kolonisationsverksamheten.

Genom nådiga brev den 23 mars och 29 juni 1945 beviljades stiftelsen lån å sammanlagt 800.000 kronor, att av stiftelsen användas för underlättande av fiskarekolonisationen för estlandssvenskar.

Lånet skulle av stiftelsen disponeras med i huvudsak följande fördelning:

- a) 160.000 kronor för inköp av fiskebåtar, motorer och fiskredskap med belopp, som endast undantagsvis finge överstiga 5.000 kronor per familj;
- b) 640.000 kronor för inköp av fiskarelägenheter — som regel även innehållande en mindre jordbruksareal — jämte tillhörande yttre inventarier ävensom erforderlig iståndsättning av lägenheterna med belopp, som endast undantagsvis finge överstiga 10.000 kronor per familj.

Enligt nyssnämnda nådiga brev skulle fiskebåtar, motorer och redskap av stiftelsen uthyras mot en årlig hyra, motsvarande 3 % ränta å det av stiftelsen för inköp av föremålen använda beloppet. Därjämte skulle amortering verkställas av föremålen med sådant årligt belopp, att de vore slutbetalda inom 10 år från uthyrningen. — Fastigheterna skulle utarrenderas av stiftelsen mot ett årligt

arrende, motsvarande minst 2 % ränta å av stiftelsen för inköp av fastigheten och dess iståndsättning använt belopp. Till fastigheten hörande yttre inventarier skulle uthyras mot en årlig hyra, motsvarande 2 % ränta å det av stiftelsen för inköp av inventarierna använda beloppet. Amortering skulle verkställas å inventarierna med sådant årligt belopp, att de vore slutbetalade inom 10 år. Arrendator skulle äga rätt att inlösa av honom arrenderad fastighet till ett pris, motsvarande minst stiftelsens inköpspris för fastigheten samt stiftelsens kostnader för dess iståndsättande.

Vidare föreskrevs, att stiftelsen skulle verka för att de utarrenderade fiskarelägenheterna snarast möjligt med äganderätt förvärvades av arrendatorerna med anlåtande av den statliga egnahemslåneverksamheten.

För att möjliggöra denna utvidgade verksamhet anställde stiftelsen dels agronomen S. Bruzelius, dels ock byråchefen i Kungl. arbetsmarknadsstyrelsen E. Grebäck, den förre såsom jordbruksexpert och den senare såsom stiftelsens sekreterare.

För att genomföra den avsedda fiskarekolonisationen har stiftelsen med användande av här ovan angivna medel inköpt 51 stycken fiskarefastigheter för tillhoppa 475.513 kronor. Fastigheterna äro i huvudsak belägna i Stockholms skärgård från Gräsö i norr till Rådmansö i söder samt på Öland och Gotland.

De inköpta fastigheterna fördela sig å olika län på följande sätt:

Län :	Antal fastigheter :
Stockholms län	31
Södermanlands län	1
Kalmar län (Öland)	6
Gotlands län	11
Västmanlands län	1
Norrbottnens län	1
	Summa 51

Av de sålunda inköpta 51 fastigheterna hava 35 stycken försålts, i samtliga fall utom tre till vederbörande estlandssvenske arrendator och brukare.

Stiftelsen har, så långt det varit möjligt, sökt att utplacera kolonisterna inom samlade bosättningsområden. I Roslagen bo sålunda på Björkö huvudsakligast familjer från Stora och Lilla Rågö, på Gräsö och Ormö personer, som tidigare bott på öarna Odinsholm och Nargö, samt på Singö f. d. runöbor. Det visade sig emellertid icke möjligt att fullfölja denna enhetliga kolonisationsplan, ty estlandssvenskarna, som acklimatiserades ganska snabbt, uttryckte själva önskemål om placering och val av jordbruks- och fiskarelägenheter.

De estlandssvenska fiskarena ha på grund av sin yrkeskunnighet i allmänhet fått en god utkomst trots fiskets sämre ekonomiska utbyte under de sista åren. I de fall, där fisket icke kunnat giva dem full härgning, ha de övergått till olika slag av hantverk, båtbyggeri m. m.

För underlättande av jordbrukskolonisationen ställdes enligt tidigare nämnda kungl. brev ett belopp av 370.000 kronor till Kungl. egnahemsstyrelsens förfogande, att av denna styrelse, utöver egnahemslån i vanlig ordning, utlämnas till estlandssvenskar såsom särskilt lån för bestridande av de kostnader för ett fastighetsförvärv, som icke täcktes av egnahemslånet, ävensom kostnader för fastighetens iordningställande samt för inköp av inventarier och kreatur.

Jordbrukskolonisationen har i huvudsak kommit att omfatta Mellan-Sverige. Fastigheterna ha varit av vanlig egnahemstyp som kunnat giva en familj full försörjning, och omfattat c:a 25 tunnland åker jämte husbehovsskog.

Såsom ovan framhållits, ha dessa köp av jordbruksfastigheter finansierats så, att vederbörande estlandssvensk utöver egnahemslån på vanliga villkor erhållit ett särskilt lån från egnahemsstyrelsen. Sistnämnda lån har varit räntefritt med amortering på 25 år med början 5 år efter mottagandet av detsamma.

Stiftelsen har i samråd med vederbörande egnahems-nämnd hjälpt de estlandssvenska jordbrukarna att inköpa fastigheterna och att anskaffa nödiga döda och levande inventarier. De inköpta fastigheterna ha i allmänhet betingat ett pris av c:a 25.000 kronor och de inköpta inventarierna c:a 7.000 kronor.

Genom stiftelsens förmedling ha 38 st. jordbruksfastigheter inköpts och deras belägenhet i olika län framgår av följande översikt:

Stockholm län	32 st.
Södermanlands län	28 „
Uppsala län	6 „
Västmanlands län	7 „
Östergötlands län	1 „
Gotlands län	7 „
Kalmar län	2 „
Summa	83 st.

Stiftelsen har vid olika tillfällen inspekterat de estlandssvenska jordbrukarna och har därvid kunnat konstatera, att de i allmänhet sett sig bra. Endast i två fall ha fastigheterna måst försälgas på den grund, att vederbörande ägare och brukare icke förmått fullgöra sina ekonomiska förpliktelser till egnahemsnämnderna. De förluster, som härigenom uppstått, ha dock i båda fallen varit obetydliga (865 resp. 348 kronor).

Medborgarskapsfrågan.

Vid estlandssvenskarnas ankomst till Sverige försågos de med svenska främlingspass och ransoneringskort samt erhöles i övrigt hjälp med alla erforderliga formaliteter o. dyl.

Redan från början inriktade sig kommittén, i enlighet med givna direktiv, på att hjälpa de anlända estlandssvenskarna att snarast möjligt erhålla svenskt medborgarskap. Kungl. Maj:t tillämpade vid avgörande av medborgarskapsfrågor för estlandssvenskar stadgandet i lagen den 23 maj 1924 om förvärv och förlust av svenskt medborgarskap, att, därest med hänsyn till sökandens förhållanden synnerliga skäl föreligga för hans upptagande till svensk medborgare, svenskt medborgarskap må beviljas honom utan hinder av att han, såsom normalt stadgas, icke haft sin hemvist i riket sedan fem år.

För alla de estlandssvenskar, som så önskat, hava erforderliga handlingar för sökande av svenskt medborgarskap upprättats av kommittén, som med eget yttrande översänt handlingarna till vederbörande länsstyrelser. Därvid, liksom vid alla de tillfällen, då kommittén haft att avgiva yttranden till myndigheter beträffande estlandssvenskar, har kommittén kunnat tillgodogöra sig den ingående och pålitliga personkänedom, som funnits hos de vid kommittén anställda f. d. kommunalsekreterarna från de gamla estlandssvenska församlingarna.

Genom tillkomsten av den nya folkpensionslagen ha även åldringar beretts möjlighet att förvärva svenskt medborgarskap, då de ansetts kunna försörja sig så snart de fått medborgarskap och därmed också erhållit rätt till folkpension.

Kommittén har vid flerfaldiga tillfällen genom framställningar och uppvaltningar hos vederbörande myndigheter hjälpt i Sverige vistande estlandssvenskar att förvärva svenskt medborgarskap.

För närvarande ha av de till Sverige anlända estlandssvenskarna 6.225 st. förvärvat svenskt medborgarskap.

Upppteckningar rörande estlandssvenskarnas språk och folkkultur.

Här bör även omnämnas det arbete, som utförts för att för framtiden bevara vittnesbörden om estlandssvenskarnas språk och folkkultur. För insamling av material och dettas bearbetning har under åren 1944—50 årligen beviljats statsanslag åt Kgl. Gustav Adolfs akademien. Arbetscentral har varit Landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala, arbetsledare och huvudmedarbetare läroverksadjunkten fil. lic. Nils Tiberg. Av en planerad publikationsserie, kallad Estlandssvenskarnas folkliga kultur, är del 1 under tryckning; den rör ståndssamhällets tid (tiden före 1917).

Tidningen Kustbon.

På kommitténs för estlandssvenskarna initiativ bildades i april 1944 bland estlandssvenskar och intresserade rikssvenskar en redaktionskommitté för att i Sverige återuppliva den tidigare i Estland av estlandssvenskarna utgivna tidningen Kustbon och därigenom skapa ett organ för estlandssvenska intressen. Tidningens första nummer [utkom] i juni 1944 med riksantikvarien Curman som ansvarig utgivare. Tidningens nuvarande ansvarige utgivare är estlandssvensken civilekonomen M. Nyman. Tidningen utkommer med 6 nummer per år.

Svenska Odlingens Vänner.

Den i Estland tidigare verksamma kulturföreningen Svenska Odlingens Vänner (S. O. V.) återuppstod vid ett möte i Stockholm den 29 mars 1945 under namn av Svenska Odlingens Vänner bland estlandssvenskar i Sverige. Dess uppgift är att verka som förbindelselänk mellan estlandssvenskarna, att ge dem råd och upplysningar i deras strävan att finna rätt plats i det svenska samhället, att understödja deras bildningssträvanden, att befrämja förståelsen för allsvensk samhörighet samt att vid behov representera den estlandssvenska stammen och företräda dess intressen. Föreningens uppgift är även att samla och vårda minnen av den estlandssvenska kulturen.

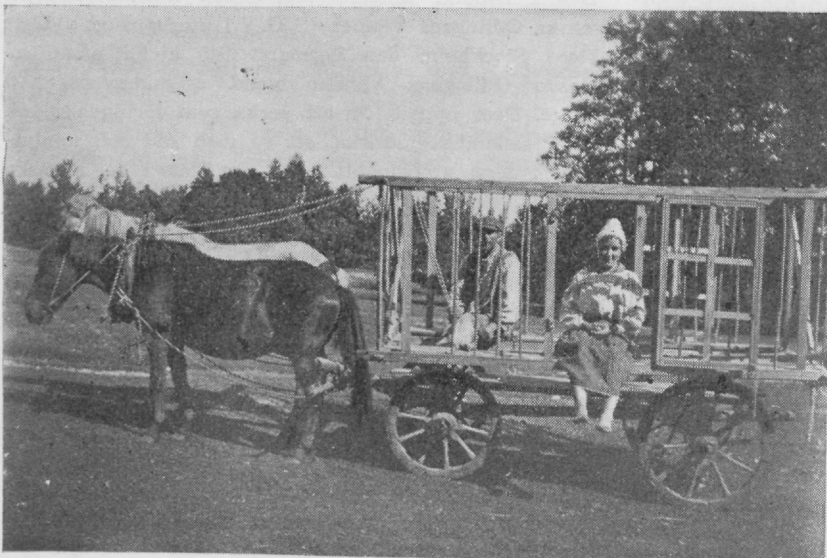
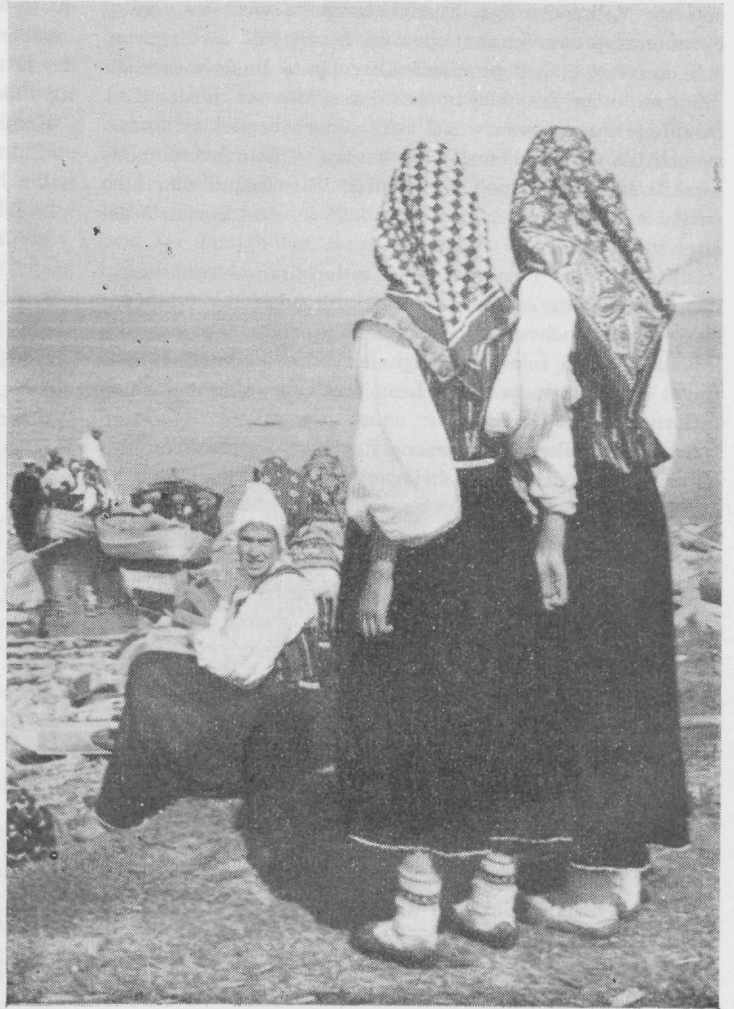
Föreningen har numera övertagit utgivandet av tidningen Kustbon.

S. O. V. har anordnat samkväm av olika slag för estlandssvenskar, och dess årsmöten, vilka brukat äga rum å Tollare, Värmdö, ha varit livligt besökta. Föreningen, vars medlemsantal årligen ökat och f. n. uppgår till 540 st., utgör jämte tidningen Kustbon en mycket uppskattad förbindelselänk mellan estlandssvenskarna i Sverige.

(Forts.)

Runö

Foto: Joh. Triefeldt, Rakvere

Runö *1920 kalit.*
från slättarbetet 1908—

Foto: G. Danells samlingar.

Flickana å piana

Här är flickor, här är piar,
här är Lisar å Mariar,
här är Tior, här är Annar,
här är Katjar å Johannar.

Piana e Årmse fedar
ära allar ajn vis kledar,
flickana e Noka fedar
ära e mång färgar kledar.

Pia är no främ sa hläfte,
man hån käns nö ör e dräfte,
sva(r)tan kjohl å ljusblå jacka,
få tupp håva dor e nacka.

Flickas dräfte bär hajl vä(r)de,
ingåt märke kan ja lär de,
än dö sä(r)skilt flicka kändor,
hån är kled som e all ändor.

Pia laupor, hände bindor,
pias armen är änt stindor,
pia vävor e vävställe,
våra pi är no räjnfälle.

Flicka hån kan saum å båka
flicka vill lär kok å småka,
ajn flick går e svänsk hegskola,
ara går e stads saumskola.

Sna(r)t få svänske lä(r)d husmorar,
tå his små nö li bli storar,
he är just som ve ha änska
te få visdom hit e svänska.

Bätra feda får tå fälke,
bätra smak ve få e mälke,
lä(r)da husmor bätra stildor,
lä(r)da husmor ringa spildor.

Ve ä baket här e vä(r)de,
ongdom, skind de nö å lär de,
majra ljus hit fälke tarvar,
svänske vila änt bli hlarvar.

MATS EKMAN.

AVLAGDA EXAMINA :

Sjukgymnastexamen har avlagts vid Gymnastiska centralinstitutet i Stockholm av Signe Zeisig från Enby, Nuckö.

Sjökaptensexamen har avlagts vid navigations-skolan i Stockholm av Leander Gjärdman från Birkas, Nuckö.

Finsk och finne kan icke täcka begreppen finländsk och finländare framhåller Kurt Antell, som i Nya Argus analyserar "Nationalitetsbegreppet" och avvisar de vantolkningar som förekommit på finskt håll i den senaste tidens kulturdebatt: "Då man på finskt håll ond göres över att finlandssvenskarna betraktar sig som en särskild nationalitet, synes man ej beakta, att de, medvetna om sin egenart, vill hävda sin nationella integritet, samtidigt som de fasthåller vid den politiska enheten, nationen eller folket. De vill ingalunda vara "av annan nationalitet" än finnarna i avsikt att förneka sitt samband med Finland och Finlands folk. De utdömer icke "det finska namnet" — i sin överförda geografisk-politiska betydelse omvänt av patriotisk nimbus — som beteckning på sig själva och alla finländare, emedan de av någon oförklarlig anledning skulle se ned på det, utan därför att idén om ett finländskt statsfolk, som i sig innesluter tvänne nationaliteter, en finsk och en finlandssvensk, oavvisligt kräver språkligt riktiga uttryck. Finsk och finne kan icke täcka begreppen finländsk och finländare, då orden samtidigt allmänt nyttjas i sin ursprungliga etnografiska betydelse.

Det är ett av språkforskarna erkänt faktum, att alla kulturspråk strävar till en allt större precision och exakt-het i uttrycken. Även om orden finsk och finne nyttjats och ännu brukas i två olyka betydelser, leder språkutvecklingen i kraft av sin egen lag till nya uttrycksmedel för att särskilja begreppen finländsk och finsk. — Alla försök att resa konstlade skrankor mot användningen av de riktiga orden och att utsudda deras rätta betydelse är dömda att misslyckas. Likaså det gamla knepet att söka misskreditera finländarnamnet under hänvisning till ryskans "finlandets" med förtigande av tyskans "Finnländer" och franskans "finlandais". Den i detta sammanhang ånyo manifesterade, affektbetonade oviljan mot goda och otvetydiga svenska ord, som anknyter till fosterlandets namn, är mycket beklaglig, dels därför att den är oresonlig, dels därför att den röjer en förvånande okunnighet om vad saken gäller."

(Meddelanden från Svensk-Finland, nr 6).

Nästa nummer av Kustbon beräknas utkomma i mitten av oktober månad.

Bliv medlem i

Svenska Odlingens Vänner

Johan Lindkvist 75 år

Den 13 mars fyllde sjökaptan Johan Lindkvist 75 år. Han är född i Kärslätt på Ormsö och gick i snickarskola hos klockarfar Johan Lindström. Detta kom honom väl till pass när han senare blev båtbyggare. I årtal upprätthöll han i likhet med många andra estlandssvenskar slipstensfrakt med sin skuta på Gotlandsleden.

Sjökaptan Lindkvist deltog även flitigt i såväl kyrkligt som administrativt arbete inom sin hemkommun. Under kyrkoherde Karl Malms tid var han kyrkorådsordförande i Ormsö St. Olaf församling. Likaså var han en längre tid föreståndare för Ormsö Kooperativa Förening. Genom sitt stillsamma och rättframma väsen samt sin stora arbetskapacitet har han varit en tillgång för sin hembygd under olika skeden. Hans estlandssvenska och rikssvenska vänner önska honom kraft och hälsa på levnadsaftonen.

Hj. P.

Pastor L. A. Larsson död

Den 27 april avled i sitt hem i Spånga pastor Ludvig Adolf Larsson.

Pastor Larsson föddes i Limhamn den 28 november 1886 och tjänstgjorde efter avlagda prästerliga examina i Borgå och Hangö i sammanlagt 10 år. 1943 förklarade han sig villig att resa över till Estlands svenskbygd

för att tjänstgöra inom de svenska församlingarna. Framför allt var det Rosleps kapellförsamling som fick förmånen att lyssna till hans förkunnelse.

Pastor Larsson var uppskattad som en god predikant och gedigen kristen personlighet. I en för estlandssvenskarna brydsam tid fyllde han på ett självuppoftande sätt den krävande uppgiften som själasörjare. Han var samtidigt den siste rikssvenske prästmannen som var verksam i Estland före överflyttningen av estlandssvenskarna till Sverige. Här i Sverige har kontakten mellan honom och hans forna församlingsmedlemmar upprätthållits. Estlandssvenska kontraktet och de svenska församlingarna tacka för hans trofasta kyrkliga gärning i svenskbygden. Frid över hans minne!

Hj. P.

Vår kära syster, faster och moster

Olga Sandberg

född den 31 maj 1896 på Nuckö
insomnade lugnt och stilla den 22 jan. 1951
i Norrköping.
Sörjd och saknad.

HILDA, ANTON och LOVISA
Syskonbarnen

Blott en dag, ett ögonblick i sänder
Vilken tröst, evad som kommer på!
Allt ju vilar i min Faders händer,
Skulle jag, som barn, väl ängslas då?

Min älskade make,
min käre far

Anton Ihrman

född den 21 okt. 1884 i Rikull
insomnade stilla den 27 maj 1951 i Norrtälje.

Djupt sörjd och saknad.

OLGA ALFRED
Syster Lena och syskonbarn

Ett strävsamt liv har slocknat ut
En flitig hand har domnat.
Din arbetsdag har nått sitt slut,
Ditt trötta huvud somnat.

Katarina Westerström

född den 20 dec. 1909 på Ormsö
avled den 9 april 1951 i Bankeryd.

Sörjd och saknad.

MOR och BROR med familj
Släkt och vänner

Den som korset tåligt bär,
han med kronan prydes där
och får bo hos Jesus kär
uti fröjd evinnerlig.

Alexander Gustaf Blees

född den 14 dec. 1858 i Rikull
död den 29 maj 1951 i Södertälje.

Sörjd och saknad,
i tacksamt minne bevarad.

PAULINE och ANDERS
ELISABET   MARIA
Barnbarn och Barnbarnsbarn

Jesus sade: "Jag är uppståndelsen och livet.
Den som tror på mig, han skall leva, om han
än dör; och var och en som lever och tror på
mig, han skall aldrig någonsin dö".

Joh. 11: 45.

Min älskade Maka
och vår kära Mamma

Maria Förberg

— f. Bäck —

född den 10 jan. 1892 på Ormsö
har stilla insomnat i sitt hem i Fittja den 3 juni 1951.
Djupt sörjd och saknad av oss,
sonhustrur, barnbarn, släkt och vänner.

ANDERS
Barnen

Din prøvotid är slut. Din kära stämma tystnat har.
Hem till Gud Du gått, från denna jordens
jämmerdal.

Vår älskade bror och morbror

Cristof Norberg

född den 27 april 1899 i Rikull
insomnade lugnt och stilla den 26 mars 1951
i U. S. A.

I ljust och tacksamt minne bevarad av oss, syskon,
syskonbarn, övrig släkt och trofasta vänner.

Skön är friden,
Vilan i Din tysta grav.
Du har fyllt Ditt värv i tiden,
Ödmjukt tack för allt Du gav.

Vår kära mor och mormor

Maria Fält

— f. Sjöman —

född den 2 juli 1869 på Ormsö
avled den 1 april 1951 i Skå.
Djupt sörjd och saknad,
i ljust och tacksamt minne bevarad av oss.

KATARINA   AGNETA
Barnbarn och Barnbarnsbarn
Släkt och många vänner

Sov i ro, du kära mor
från all livets smärta.
Tack för all din kärlek stor,
ömma modershjärta.

Min älskade make,
vår käre far och farfar

Hans Åkerman

född den 14 maj 1891 på Ormsö
insomnade stilla den 1 maj 1951 i Nyköping.

Djupt sörjd och saknad av

MAKA
Barn och Barnbarn
Syskon, Släkt och Vänner

Ljuv är vilan efter strävsam dag.
Vila i frid, älskade make och far.

Min älskade make

Johan Bergström

född den 5 jan. 1902 på Ormsö
avled den 4 juni 1951 i Falköping.
Djupt sörjd och saknad.

MARIA BERGSTRÖM
Mor
Övrig släkt och vänner

Här skiljes vän från vän,
Det gör oss sorg och kval,
Men snart vi mötas få igen
I himlens ljusa sal.

Familjenytt

Vigsel

ELIS JOHANSSON
HILDA MARKS
Stockholm den 30 juni 1951.

FÖRLOVNING:

I Stockholm den 12 maj 1951, mellan rikssv.
Åke Good och *Astrid Malvik*.

I Stockholm den 12 maj 1951, mellan *Meinhard Laving* och *Dolly Rosenström*.

I Stockholm den 2 juni 1951, mellan *Gunnar Bergström* och *Hilda Friberg*, båda från Ormsö.

VIGSEL:

I Hallstahammar den 28 april 1951 mellan *Edgar Evald Kärras* och *Elvira Schönberg*.

I Stockholm den 30 april 1951 mellan rikssv.
Bertil Pihl och *Katarina Söderkvist*.

I Reijmyre den 16 juni 1951, mellan rikssv.
Gösta Bäckman och *Maria Söderlund*.

I Stockholm den 16 juni 1951, mellan rikssv.
Gai Gylfe och *Sigrid Maria Broman*.

I Stockholm den 23 juni 1951, mellan *Richard Aman* och *Elna Appelblom*.

FÖDDA:

Rolf Harald, född den 16 oktober 1950 på Frösön, son till *Ingeborg Marie Nilsson*, född *Westerman* och *Harry Nilsson*.

Kent Bo, född den 3 januari 1951 i Stockholm, son till *Britta Hallberg* född *Schönberg* och *Robert Hallberg*.

Claes Göran, född den 15 januari 1951 i Stockholm, son till *Maria Hemlin* född *Wahlberg* och *Sven Hemlin*.

Karl Styrbjörn, född den 22 juni 1951 i Stockholm, son till *Christina* född *Hjelmkvist* och *Manfred Nyman*.

DÖDA:

Fröken *Olga Sandberg*, född den 31 maj 1896 på Nuckö, avled den 22 januari 1951 i Norrköping.

Änkefru *Gertrud Liljeros*, född *Salin*, född den 15 juli 1866 på Ormsö, avled den 11 mars 1951 på Visnums ålderdomshem, Björnborg.

Cristof Norberg, född den 27 april 1899 i Rikull, avled den 26 mars 1951 i U. S. A.

August Luks född den 24 januari 1909 i Rikull, avled den 31 mars 1951 på Värnamo lasarett.

Änkefru *Maria Fält*, född *Sjöman*, född den 2 juli 1869 på Ormsö, avled den 1 april 1951 i Skå.

Änkefru *Maria Liljeros*, född *Bäckman*, född den 3 augusti 1871 på Ormsö, avled den 9 april 1951 i Roslags-Näsby.

Fröken *Katarina Westerström*, född den 20 december 1909 på Ormsö, avled den 9 april 1951 i Bankeryd.

Hans Åkerman, född den 14 maj 1891 på Ormsö, avled den 1 maj 1951 i Nyköping.

Anton Ihrman född den 21 oktober 1884 i Rikull, avled den 27 maj 1951 i Norrtälje.

Alexander Gustaf Blees, född den 14 december 1858 i Rikull, avled den 29 maj 1951 i Södertälje.

Fru *Maria Förberg* född *Bäck*, född den 10 januari 1892 på Ormsö, avled den 3 juni 1951 i Fittja.

Johan Bergström, född den 5 januari 1902 på Ormsö, avled den 4 juni 1951 i Falköping.

Min älskade make,
vår käre fader och broder

August Luks

född den 24 jan. 1909 i Rikull
avled lugnt och stilla efter ett svårt lidande den
31 mars 1951 på Värnamo lasarett.

Djupt sörjd och saknad.

OLGA LUKS

Klara
Nils och Allan
Maria och Lovisa
Släkt och Vänner